

ØKONOMISKE ANALYSER OG NØKKELTALL.

1. Innledning

Regnskapsanalysens formål er blant annet å gi opplysninger om siste års utvikling, samt sentrale utviklingstrekk i kommuneøkonomien. I regnskapsanalysen beskrives kommunens balanseregnskap, investeringsregnskap og driftsregnskap for 2008. Avslutningsvis er det tatt med enkelte begrep/nøkkeltall for dermed å vise hvordan kommunens finansielle stilling har utviklet seg de siste årene. Alle tall er oppgitt i hele 1.000 kroner.

2. Balansen

Balanseregnskapet gir en oversikt over kommunens bokførte eiendeler, gjeld og egenkapital. Alle anskaffelser av varige driftsmidler blir aktivert i balansen med anskaffelseskost.

Balansen gir et reelt bilde av utviklingen av kommunens omløpsmidler, lang- og kortsiktig gjeld. De bokførte beløp for omløpsmidler gir et godt grunnlag for å vurdere kommunens likvide stilling.

	2005	2006	2007	2008
EIENDELER				
Faste eiendommer og anlegg/utstyr	127 514	124 178	122 822	125 183
Aksjer, utlån	4 470	29 813	43 617	43 594
Pensjonsmidler	101 070	109 243	118 589	130 786
Sum anleggsmidler	233 054	263 234	285 028	299 563
Kortsiktige fordringer	13 436	15 703	5 678	16 985
Premieavvik	2 456	2 551	2 835	5 538
Kasse, postgiro, bankinnskudd	9 587	15 806	30 251	17 212
Sum omløpsmidler	25 479	34 060	38 764	39 735
Sum eiendeler	258 533	297 294	323 792	339 298
EGENKAPITAL OG GJELD				
Fondsmidler	-12 760	-11 960	-13 426	-8 298
Regnskapsmessig mindreforbruk	-1 016	-3 175	0	0
Regnskapsmessig merforbruk	11 351	7 434	2 770	928
Udekket i investeringsregnskapet	277	595	779	131
Likviditetsreserve	-184	-1 384	-1 384	1 494
Kapitalkonto	-52 776	-75 194	-87 485	-89 840
Sum egenkapital	-55 108	-83 684	-98 746	-95 585
Pensjonsforpliktelser	-119 438	-129 054	-139 090	-149 949
Andre lån	-62 084	-61 713	-61 064	-64 590
Sum langsiktig gjeld	-181 522	-190 767	-200 154	-214 539
Annen kortsiktig gjeld	-20 214	-20 339	-22 125	-25 986
Premieavvik	-1 689	-2 504	-2 767	-3 187
Sum kortsiktig gjeld	-21 903	-22 843	-24 892	-29 173
Sum egenkapital og gjeld	-258 533	-297 294	-323 792	-339 297

I forbindelse med analysen av balanseregnskapet ser vi nærmere på utviklingen av kommunens pensjonsforpliktelser, langsiktig gjeld og fondsmidler, samt arbeidskapital og likviditetsreserve.

2.1 Pensjonsforpliktelse

Kommunen har sine pensjonsforsikringer hos Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og Statens pensjonskasse (SPK). Pensjonskassene har laget følgende beregninger:

	2005	2006	2007	2008
Estiamt påløpte pensjonsforpliktelser 31.12	119 438	129 054	139 090	149 949
Pensjonsmidler	-101 070	-109 243	-118 589	-130 786
Netto pensjonsforpliktelser	18 368	19 811	20 501	19 163

Tabellen viser at kommunens pensjonsforpliktelser pr. 31.12.2008 i følge aktuarberegninger (mange forutsetninger) er 150 millioner kroner, mens innestående pensjonsmidler er på 131 millioner kroner. Det vil si en underdekning på 19 millioner kroner. Dette er en reduksjon på 0,6 millioner kroner fra året før. Netto pensjonsforpliktelser er beregnet inkl. arbeidsgiveravgift.

2.2 Langsiktig gjeld

Størrelsen på kommunens langsiktige gjeld er en god pekepinn på den økonomiske handlefrihet i tiden som kommer. Lav lånegjeld medvirker til større handlefrihet. Kommunens langsiktig gjeld pr. 31.12.2008 utgjør 64,5 millioner kroner. Av dette utgjør startlån (lån til videre utlån) 1,7 millioner kroner.

Det er foretatt låneopptak på 6,8 millioner kroner til investeringsformål i 2008. Det er innbetalt 3,1 millioner kroner i fortløpende avdragsutgifter.

Langsiktig gjeld	2005	2006	2007	2008
Lånegjeld pr. 1.1.	62 659	62 085	61 713	61 064
Nye låneopptak	2 900	3 000	2 500	6 850
Avdrag	-3 474	-3 235	-3 021	-3 136
Ekstraordinært avdrag	0	0	0	0
Avdrag investeringsregnskap	0	-137	-128	-187
Lånegjeld 31.12.	62 085	61 713	61 064	64 591
Etableringslån, videre utlån	1 475	1 587	1 943	1 753
Netto lånegjeld	60 610	60 126	59 121	62 838
<u>Netto lånegjeld i % av løpende inntekter:</u>				
Flesberg	49 %	45 %	41 %	42 %
Rollag	32 %	28 %	36 %	32 %
Nore og Uvdal	44 %	41 %	52 %	57 %

Tabellen over viser utviklingen av kommunens netto lånegjeld i % av løpende inntekter de fire siste år og sammenlikning med de andre Numedalskommunene.

2.3 Fondsmidler

Fondsmidler er avsetninger kommunen har foretatt i tidligere regnskapsår eller i regnskapsåret for å ha grunnlag for egenfinansiering av investeringer og andre uforutsette hendelser.

Fond	2005	2006	2007	2008
Fond pr.1.1.	13 843	12 760	11 960	13 426
Netto endring i året	-1 083	-800	1 466	-5 128
Fond 31.12.	12 760	11 960	13 426	8 298

Som tabellen viser har kommunen ved utgangen av 2008 ca. 8,3 millioner kroner i fondsmidler. Dette er 5,1 millioner kroner mindre enn ved utgangen av året før. Reduksjonen er i det vesentlige bruk av fond til investeringsformål.

Fondsmidlene grupperes i Disposisjonsfond, Ubundne investeringsfond, Bundne investeringsfond og Bundne driftsfond. Tabellen nedenfor viser de aktuelle fondene fordelt i henhold til denne grupperingen. Den viser også at 7,3 av 8,3 millioner kroner allerede er disponert eller bundet til spesielle formål.

Fond		Til disposisjon
Disposisjonsfond	1 131	924
Tidligere disponert	-207	
Bundne driftsfond	6 446	0
Næringsfond		
Andre bundne fond	-3 068	
Øremerket tilskudd	-3 378	
Ubundne investeringsfond	720	78
Kommuneskogfond disponert til bredbånd	-642	
Sum fondsmidler		1 002

2.4 Arbeidskapital

Arbeidskapitalen, som er differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld, har som funksjon å virke som en likviditetsreserve for å fange opp forsinkelser mellom inn- og utbetalinger. I tillegg vil arbeidskapitalen inneholde reserver (fondsmidler) som kan benyttes til fremtidige investeringsformål. Endringen i arbeidskapitalen tilsvarer differansen mellom tilgang og bruk av midler, og er et interessant uttrykk for utviklingen av kommunens likviditet.

Tabellen viser endringen i kommunens arbeidskapital i perioden 2003 til 2008. I 2008 er arbeidskapitalen redusert med 3,3 millioner kroner. Det vil altså si at kommunen har brukt 3,3 millioner kroner mer enn hva den har anskaffet av midler.

Tabellen viser også at i perioden 2003 til 2005 brukte kommunen mer midler enn hva som ble anskaffet, dette gjorde at likviditeten ble meget stram i denne perioden.

Arbeidskapitalen	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Omløpsmidler	35 322	27 724	25 479	34 060	38 764	39 735
Kortsiktig gjeld	-21 910	-22 999	-21 903	-22 843	-24 892	-29 173
Arbeidskapital	13 412	4 725	3 576	11 217	13 872	10 562
Endring i arbeidskapitalen	-10 396	-8 687	-1 149	7 641	2 655	-3 310

2.5 Likviditetsreserven

Det er tatt hensyn til endring av regnskapsforskriften av 15.12.2000. Endringene innebærer at likviditetsreserven i balanseregnskapet opphører fra 01.01.2010. Tidligere føring mot likviditetsreserven som gjelder endringer av regnskapsprinsipp føres mot egen konto 25810000 Endring regnskapsprinsipp. Positiv likviditetsreserve etter disse føringene inntektsføres henholdsvis i drift- og investeringsregnskap og avsettes til henholdsvis disposisjonsfond og ubundne investeringsfond.

Likviditetsreserve	2005	2006	2007	2008
IB 01.01	184	1 384	1 384	1 384
<i>Herav likviditetsreserve drift</i>	<i>-1 104</i>	<i>-1 104</i>	<i>-1 104</i>	<i>-1 104</i>
<i>Herav likviditetsreserve investering</i>	<i>1 288</i>	<i>2 488</i>	<i>2 488</i>	<i>2 488</i>
Avsetning til endret regnskapsprinsipp drift				3 395
Bruk av avsetninger likviditetsreserve drift	0	0	0	-2 291
Bruk av avsetninger likviditetsreserve investering	0	0	0	-2 488
UB 31.12	245	245	245	0

For Flesberg kommune betyr dette at det er inntektsført 2,3 millioner kroner i driftsregnskapet og 2,4 millioner kroner i investeringsregnskapet. Denne bruken av tidligere avsetninger er ikke budsjettert og påvirker regnskapsresultatet positivt.

2.6 Beregning av likviditetsgrader

Likviditetsgrad 1	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kasse/bank	17 533	14 587	9 587	15 806	30 251	17 212
Kortsiktig gjeld	21 910	22 999	21 903	22 843	24 892	29 173
Likviditetsgrad	0,8	0,6	0,4	0,7	1,2	0,6

Likviditetsgrad 1 forteller i hvilken grad kommunen evner å finansiere sine kortsiktige gjeldforpliktelser. Likviditetsgrad 1 bør være 1. Kommunens likviditetsgrad er redusert fra 1,2 til 0,6 fra 2007 til 2008 og er dermed på samme nivå som vi hadde i 2004. Likviditetsreserven kan oppleves som ikke tilstrekkelig som driftskapital.

3. Investeringsregnskap

Forskriftene setter et klart skille mellom løpende drift og investeringer. Investeringsregnskapet viser utgiftene til investeringer og utlån og hvordan disse utgiftene og utbetalingene er finansiert.

Kommunens brutto investeringer i 2008 utgjør 12,4 millioner kroner inkludert nødvendige avsetninger som inndekning av tidligere merforbruk til investeringsformål.

Tabellen nedenfor viser investeringsregnskapet for de fire siste årene.

	2005	2006	2007	2008
INVESTERINGSBEHOV				
Investeringer i anleggsmidler	4 712	2 437	4 133	10 759
Utlån og forskutteringer	277	411	244	670
Avdrag på lån	0	137	128	187
Avsetninger	0	1 200	595	779
Årets finansieringsbehov	4 989	4 185	5 100	12 395
FINANSIERT SLIK:				
Bruk av lånemidler	-2 900	-1 517	-2 616	-4 644
Inntekter fra salg av anleggsmidler	-711	-1 536	-1 012	-1 150
Tilskudd til investeringer	-1 182	-714	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	-33	-24	-76
Andre inntekter	0	0	0	0
Sum ekstern finansiering	-4 793	-3 800	-3 652	-5 870
Overføring fra driftsbudsjettet	0	0	-669	-157
Bruk av avsetninger	-129	0	0	-3 749
Bruk av likviditetsreserven				-2 488
Sum finansiering	-4 922	-3 800	-4 321	-12 264
Udekket / Udisponert	67	385	779	131

Finansieringen av investeringene er gjennomført ved låneopptak, salg av kommunal eiendom og bruk av tidligere avsetninger. Det var budsjettet med 1,8 millioner kroner i overføring fra driftsregnskapet. Siden det er stort overforbruk i driften blir ikke budsjettet beløp overført til investeringsregnskapet, det overføres kun 157.000 kroner.

Som det er beskrevet i punkt 2.5 Likviditetsreserven, er det endringer i regnskapsforskriftene. Dette gjør at likviditetsreserven innen investeringsregnskapet skal inntektsføres i investeringsregnskapet og avsettes til ubundne investeringsfond. Det er inntektsført 2,4 millioner kroner fra likviditetsreserven. Siden overføringer fra driften ikke ble gjennomført, brukes inntektsført likviditetsreserve til å finansiere investeringer i 2008.

Ikke finansiert merforbruk i 2008 blir på tross av inntektsført likviditetsreserve 131.000 kroner. Merforbruket må inndekkes i løpet av 2 år.

4. Driftsregnskap

Driftsregnskapet viser størrelsen på de løpende driftsinntekter og driftsutgifter og inneholder sentrale størrelser som **brutto driftsresultat** og **netto driftsresultat**. For å se utviklingen over tid, presenteres ovennevnte størrelser for de fire siste år.

4.1 Driftsresultat

Brutto driftsresultat viser forholdet mellom de løpende inntekter og utgifter knyttet til driften. Netto driftsresultat gir uttrykk for situasjonen etter at netto rente- og avdragsutgifter er dekket. Netto driftsresultat forteller hvor mye kommunen har igjen til interne avsetninger og investeringer.

Regnskapsresultatet (regnskapsmessig mindre- eller merforbruk) fremkommer når vi korrigerer netto driftsresultat for interne avsetninger og bruk av tidligere avsetninger. Resultatstørrelsen forteller imidlertid lite om hvordan den økonomiske utviklingen har vært, men heller mer om samlet avvik i forhold til budsjett.

Tabellen nedenfor viser kommunens driftsresultat for de fire siste år.

Driftsresultat	2005	2006	2007	2008
Skatteinntekter	45 229	49 549	48 242	49 147
Eiendomsskatt	1 821	2 085	2 454	2 626
Rammetilskudd	26 318	36 484	41 887	41 819
Andre driftsinntekter	49 336	45 164	49 968	56 309
Sum driftsinntekter	122 704	133 282	142 551	149 901
Sum driftsutgifter	-125 409	-129 606	-140 263	-152 252
Brutto driftsresultat	-2 705	3 676	2 288	-2 351
Renteutgifter	-1 519	-1 934	-2 812	-3 712
Renteinntekter	815	841	1 808	2 931
Avdrag på innlån	-3 474	-3 235	-3 021	-3 136
Mottatt avdrag på utlån	62	74	138	48
Utlån sosial og næring	-127	-84	-41	-17
Motpost avskrivninger	5 995	6 005	5 263	4 566
Netto driftsresultat	-953	5 343	3 623	-1 671
Regnskapsresultat:				
Overf. til investeringsregn.	0	0	-669	-157
Netto avsetninger	953	-2 168	-2 954	-463
Bruk av likviditetsreserven				2 291
Ikke disponert netto driftsresultat	0	3 175	0	0
Netto driftsresultat i % av sum driftsinntekter	-0,8 %	4,0 %	2,5 %	-1,1 %

Netto driftsresultat for 2008 er negativt med 1,6 millioner kroner, eller -1,1% av kommunens inntekter. Fylkesmannen anbefaler at netto driftsresultat skal være 3- 4% av kommunens inntekter.

Regnskapet er oppgjort med 0 i mer- eller mindreforbruk etter at forutsatt overføring fra driftsregnskap til investeringsregnskap med 1,7 millioner kroner ikke er gjennomført og bruk av likviditetsreserven på 2,3 millioner kroner er inntektsført.

Avvik revidert driftsbudsjett og driftsregnskap 2008:

Analysere vi driftsresultat ser vi at tjenesteproduksjonen i etatene har et merforbruk på 5,8 millioner kroner. Det største merforbruket er innen etaten Teknikk, plan og ressurs og er på hele 4 millioner kroner. Utviklingen inne etaten Helse og omsorg er også bekymringsfull.

Driftsområder:	Avvik Budsjett/Regnskap			Avvik	Avvik i %
	2007	2008	2008	2008	
0. Politiske styring- og kontrollorgan	-347	1 773	2 017	-244	-14 %
1. Fellestjenesten	-303	12 308	12 507	-199	-2 %
2. Oppvekst- og kulturetaten	1 535	33 151	32 480	671	2 %
3. Sosial- og barneverntjenesten	145	5 091	5 624	-533	-10 %
4. Helse- og omsorgstjenesten	-531	33 863	35 479	-1 616	-5 %
6. Teknisk, plan og ressurs	-2 303	11 405	15 476	-4 071	-36 %
7. Ymse inkl premieavvik	565	1 719	1 835	116	7 %
Sum avvik	-1 239			-5 876	
Avviket finansieres slik:					
Skatt og rammetilskudd	930	-95 576	-95 685	109	
Momskompensasjon investeringer	502	-915	-1 535	620	
Bruk av budne fond	-336	-950	-992	42	
Renter og avdrag	559	4 915	4 085	830	
Konsesjonsavgifter og kraft	-641	-2 472	-2 763	291	
Bruk av likviditetsreserve	0		-2 291	2 291	
Overføring til investeringsregnskap	225	1 850	157	1 693	
	1 239			5 876	
Regnskapsresultat 2008	0			0	

Overforbruket innen tjenesteytingen i etatene finansieres ved positive avvik innen momskompensasjon på investeringer, netto finansutgifter, inntektsført 2,3 millioner kroner av likviditetsreserven og redusert overføring til investeringsregnskapet med 1,7 millioner kroner.

Etatenes avvik er nærmere kommentert i årsrapporten. Det settes stor fokus på økonomioppfølging i 2009.

Lønnsutgifter:

	2004	2005	2006	2007	2008	Endring 07/08
Sum lønn	64 312	63 312	65 894	70 606	75 848	5 242
Pensjon	7 596	8 619	7 473	7 871	7 901	30
Arbeidsgiveravgift	9 754	9 797	9 447	10 450	11 340	890
Totale lønnsutgifter	81 662	81 728	82 814	88 927	95 089	6 162
Ref. sykelønn etc.	-3 257	-3 598	-3 053	-3 636	-3 546	-90
Netto lønnsutgifter	78 405	78 130	79 761	85 291	91 543	6 072
Lønn i % av sum driftutgifter	67 %	65 %	64 %	61 %	60 %	

Tabellen viser økning i totale lønnsutgifter på 6,93% fra 2007 til 2008. Netto lønnsutgifter (lønn inkl pensjon og arbeidsgiveravgift, fratrukket refusjon fra folketrygden) har steget med 6 millioner kroner eller 7,1%.

Andel av lønnsutgifter i forhold til totale driftsutgifter er det siste året redusert fra 61 til 60%. I perioden fra 2004 til 2008 er den redusert fra 67 til 60%. Det vil si at en større andel av kommunens utgifter er andre utgifter enn lønn.

5. Andre nøkkeltall

5.1 Skattedekningsgrad

Skattedekningsgraden viser hvor stor del av driftsutgiftene som dekkes av kommunens skatteinntekter (skatter er skatt på inntekt, naturressursskatt og eiendomsskatt) og kan være et mål på kommunens avhengighet av statlige overføringer.

Skattedekningsgrad	2005	2006	2007	2008
Sum driftsutgifter	125 409	129 606	140 263	152 252
Skatt på formue og inntekt ekskl eiendomsskatt	45 229	49 549	48 242	49 147
	36,07 %	38,23 %	34,39 %	32,28 %

Skattedekningsgraden er redusert fra 34,4% i 2007 til 32,2% i 2008. Det vil si at kommunens utgifter i mindre grad dekkes av skatteinntekter i 2008 enn i 2007.

6. Konklusjon

Driftsregnskapet blir gjort opp med negativt netto driftsresultat på -1,1% (-1,6 millioner kroner) mot budsjettet positivt resultat på 2,29 %. Differansen utgjør 3,9 millioner kroner.

Regnskapet blir likevel gjort opp med 0 i mer- eller mindreforbruk. Dette kan gjøres fordi kommunen har inntektsført 2,3 millioner kroner i driftsregnskapet fra likviditetsreserven og at det er overført 1,7 millioner kroner mindre til finansiering i investeringsregnskapet enn forutsatt i budsjett.

Likeledes er det i investeringsregnskapet inntektsført nærmere 2,5 millioner kroner fra likviditetsreserven som ikke var budsjettet og "erstatte" reduserte overføringer fra driftsregnskapet. Det vil si at pga endringer i regnskapsforskriften er det til sammen inntektsført 4,8 millioner kroner i drifts- og investeringsregnskapet som ikke var forutsatt.

Tidligere merforbruk i driften er i tråd med budsjett redusert med 1,8 millioner kroner i 2008. Rest merforbruk til inndekning pr 31.12.2008 er 0,9 millioner kroner. Merforbruk i investeringsregnskapet 2008 er 131.000 kroner og må dekkes i løpet av 2 år.

Det er foretatt låneopptak på 6,8 millioner kroner til investeringsformål i 2008. Det er nedbetalt 3,1 millioner kroner i avdrag.

Den økonomiske situasjonen i Flesberg kommune sees på som bekymringsfull selv om regnskapet gjøres opp med 0 i mer- eller mindreforbruk. Det settes derfor stor fokus på økonomioppfølging i etatene gjennom året slik at forutsatte budsjetttrammer skal holdes i 2009.